Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 24. februára 2022*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Sociálna politika – Organizácia pracovného času – Smernica 2003/88/ES – Článok 8 – Článok 12 písm. a) – Články 20 a 31 Charty základných práv Európskej únie – Skrátenie bežnej dĺžky nočnej práce v porovnaní s bežnou dĺžkou dennej práce – Pracovníci vo verejnom a súkromnom sektore – Rovnosť zaobchádzania“

Vo veci C-262/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Rajonen săd Lukovit (Okresný súd Lukovit, Bulharsko) z 15. júna 2020 a doručený Súdnemu dvoru 15. júna 2020, ktorý súvisí s konaním:

VB

proti

Glavna direkcija „Požarna bezopasnost i zaštita na naselenieto“

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Arabadžiev, vykonávajúci funkciu predsedu druhej komory, sudcovia I. Ziemele (spravodajkyňa), T. von Danwitz, P. G. Xuereb a A. Kumin,

generálny advokát: G. Pitruzzella,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– VB, v zastúpení: V. Petrova, advokat,

– nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller a R. Kanitz, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: C. Valero a V. Božilova, splnomocnené zástupkyne,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 2. septembra 2021,

* Jazyk konania: bulharčina.

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 12 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (Ú. v. ES L 299, 2003, s. 9; Mim. vyd. 05/004, s. 381), ako aj článkov 20 a 31 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi VB, zamestnancom hasičskej služby Glavna direkcija „Požarna bezopasnost i zaštita na naselenieto“ kăm Ministerstvo na vătrešnite raboti (Generálne riaditeľstvo pre požiarnu a civilnú ochranu Ministerstva vnútra, Bulharsko) (ďalej len „generálne riaditeľstvo pre požiarnu a civilnú ochranu“), a týmto generálnym riaditeľstvom vo veci účtovania a odmeňovania za jeho nočnú prácu.

Právny rámec

Medzinárodné právo

3 Článok 8 Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce (MOP) č. 171 z 26. júna 1990 o nočnej práci stanovuje:

„Náhrady priznané nočným pracovníkom, ak ide o pracovný čas, mzdu a podobné výhody, zohľadnia povahu nočnej práce.“

Právo Únie

4 Podľa odôvodnení 6 až 8 a 10 smernice 2003/88:

„(6) treba prihliadať na zásady [MOP] s ohľadom na organizáciu pracovného času, vrátane zásad súvisiacich s nočnou prácou;

(7) výskum ukázal, že ľudský organizmus je v noci citlivejší na rušivé vplyvy prostredia a tiež na niektoré zaťažujúce formy organizácie práce, a že dlhé doby nočnej práce môžu poškodiť zdravie pracovníkov a ohroziť bezpečnosť na pracovisku;

(8) treba obmedziť trvanie nočnej práce vrátane nadčasov a ustanoviť, aby zamestnávatelia, ktorí pravidelne využívajú pracovníkov na nočnú prácu, dali tieto informácie do pozornosti príslušným orgánom v prípade, že o ne požiadajú;

…

(10) situácia pracovníkov, ktorí pracujú v noci a na zmeny, vyžaduje, aby sa úroveň bezpečnosti a ochrany zdravia prispôsobila povahe ich práce a aby organizácia a fungovanie služieb a ochrany a prevencie a zdroje [a prostriedkov ochrany a prevencie – *neoficiálny preklad*] boli účinné.“

5 Článok 8 tejto smernice, nazvaný „Dĺžka nočnej práce“, znie:

„Členské štáty prijmú nevyhnutné opatrenia zabezpečujúce, že:

a) normálny pracovný čas pre pracovníkov v noci nepresiahne v priemere osem hodín v každom období 24 hodín;

b) pracovníci v noci, ktorých práca je spojená s osobitnými rizikami alebo ťažkou fyzickou alebo duševnou námahou, nepracujú viac ako osem hodín v ktorejkoľvek dobe 24 hodín, počas ktorej vykonávajú nočnú prácu.

Na účely bodu b), práca spojená s osobitnými rizikami alebo ťažkou fyzickou alebo duševnou námahou je definovaná vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou alebo kolektívnymi zmluvami alebo dohodami uzavretými medzi sociálnymi partnermi, pričom sa vezmú do úvahy osobitné účinky a riziká nočnej práce.“

6 Článok 12 uvedenej smernice, nazvaný „Bezpečnosť a ochrana zdravia“, stanovuje:

„Členské štáty prijmú nevyhnutné opatrenia zabezpečujúce, že:

a) pracovníkom v noci a pracovníkom na zmeny je poskytnutá ochrana bezpečnosti a zdravia pri práci primeran[á] povahe ich práce;

b) primerané ochranné a preventívne služby alebo zariadenia s ohľadom na bezpečnosť a ochranu zdravia pracovníkov v noci a pracovníkov na zmeny sú rovnocenné tým, ktoré sa vzťahujú na iných pracovníkov a sú k dispozícii v ktoromkoľvek čase.“

Bulharské právo

Zákonník práce

7 Podľa § 140 Kodex na truda (Zákonník práce) (DV č. 26 z 1. apríla 1986 a DV č. 27 zo 4. apríla 1986), v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „Zákonník práce“):

„1. Bežná týždenná dĺžka nočnej práce počas pracovného týždňa spočívajúceho v 5 pracovných dňoch nemôže presiahnuť 35 hodín. Bežná dĺžka nočnej práce v týždni s 5 pracovnými dňami nesmie presiahnuť 7 hodín.

2. Nočná práca je práca vykonávaná v čase medzi 22. hod. a 6. hod., pričom vo vzťahu k pracovníkom mladším ako 16 rokov sa tento čas predlžuje od 20. hod. do 6. hod.

…“

Zákon o ministerstve vnútra

8 V § 142 zakon za Ministerstvo na vătrešnite raboti (zákon o ministerstve vnútra) (DV č. 53 z 27. júna 2014), v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „zákon o ministerstve vnútra“), sa stanovuje:

„1. Zamestnanci ministerstva vnútra sú:

(1) štátni zamestnanci – príslušníci policajného zboru a generálneho riaditeľstva pre požiarnu a civilnú ochranu,

(2) štátni zamestnanci,

(3) zmluvní zamestnanci.

…

5. Postavenie zmluvných zamestnancov podľa súkromného práva sa riadi ustanoveniami Zákonníka práca a tohto zákona.

…“

9 Podľa § 187 zákona o ministerstve vnútra:

„1. Bežný pracovný čas úradníkov ministerstva vnútra je 8 hodín denne a 40 hodín týždenne v rámci 5 dňového pracovného týždňa.

…

3. Dĺžka pracovnej doby úradníkov sa počíta v pracovných dňoch na dennom základe, kým pre úradníkov pracujúcich na 8, 12 alebo 24 hodinové zmeny sa počíta na základe obdobia troch mesiacov. …V prípade práce na zmeny možno nočnú prácu vykonávať od 22. hod. do 6. hod., priemerná pracovná doba však nesmie presiahnuť 8 hodín za obdobie 24 hodín.

…

9. Postupy týkajúce sa organizácie a rozvrhnutia pracovného času úradníkov ministerstva vnútra, ako aj jeho účtovania, odmeňovania týchto úradníkov za prácu vykonanú mimo bežného pracovného času, systému služieb, odpočinku a prestávok uvedených úradníkov stanovuje vyhláška ministra vnútra.

…“

10 § 188 ods. 2 tohto zákona znie:

„Úradníci ministerstva vnútra, ktorí pracujú medzi 22. a 6. hodinou, požívajú osobitnú ochranu podľa Zákonníka práce.“

11 Vyhlášky prijaté ministrom vnútra na základe § 187 ods. 9 uvedeného zákona stanovujú podmienky týkajúce sa organizácie a rozdelenia pracovného času, náhrady za prácu vykonávanú mimo bežného pracovného času, systému služieb, odpočinku a prestávok pre úradníkov ministerstva vnútra.

12 Naredba nº 8121z-407 (vyhláška č. 8121z-407) z 11. augusta 2014 (DV č. 69 z 19. augusta 2014) (ďalej len „vyhláška z roku 2014“) vo svojom § 31 ods. 2 tak stanovovala prepočet nočného pracovného času na denný pracovný čas, a to prostredníctvom multiplikačného opravného koeficientu. Podľa tohto ustanovenia sa na pracovný čas odpracovaný medzi 22. hodinou a 6. hodinou uplatňuje multiplikačný koeficient 0,143 a výsledok tohto výpočtu sa následne pripočíta k celkovému počtu odpracovaných hodín v danom období.

13 Vyhlášku z roku 2014 zrušila naredba nº 8121z-592 (vyhláška č. 8121z-592) z 25. mája 2015 (DV č. 40 z 2. júna 2015), ktorá bola zrušená prostredníctvom naredba nº 8121z-776 (vyhláška č. 8121z-776) z 29. júla 2016 (DV č. 60 z 2. augusta 2016), ktoré už nestanovovali systém valorizácie nočného pracovného času, ako stanovuje § 31 ods. 2 vyhlášky z roku 2014.

14 Pokiaľ ide o pracovníkov, ktorí nie sú zamestnancami ministerstva vnútra, § 9 ods. 2 naredba za strukturata i organizacijata na rabotnata zaplata (vyhláška o štruktúre a organizácii odmeny za prácu) (DV č. 9 z 26. januára 2007; ďalej len „vyhláška z roku 2007“) znie:

„Podľa metód výpočtu celkového pracovného času sa hodiny nočnej práce prepočítavajú na hodiny dennej práce prostredníctvom koeficientu, ktorý vyjadruje pomer medzi bežnou dĺžkou dennej práce a bežnou dĺžkou nočnej práce pre konkrétne pracovné miesto.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

15 VB je zamestnancom hasičskej služby generálneho riaditeľstva pre požiarnu a civilnú ochranu.

16 V období od 2. októbra 2016 do 2. októbra 2019 VB vykonával nočnú prácu. Pokiaľ ide o zohľadnenie tohto obdobia, domnieva sa, že má nárok na valorizáciu nočného pracovného času upravenú v § 9 ods. 2 vyhlášky z roku 2007, podľa ktorého generálne riaditeľstvo pre požiarnu a civilnú ochranu bolo povinné prepočítať na základe multiplikačného koeficientu 1,143 nočný pracovný čas na denný pracovný čas tak, že sedem hodín nočného pracovného času by zodpovedalo ôsmim hodinám denného pracovného času.

17 Toto generálne riaditeľstvo odmietlo vyplatiť VB sumu 1 683,74 bulharského leva (približne 860 eur) ako odmenu za prácu nadčas z dôvodu nočnej práce, ktorú vykonával počas uvedeného obdobia, takže VB podal žalobu na vnútroštátny súd s cieľom uložiť mu povinnosť, aby mu túto odmenu zaplatil.

18 Uvedené generálne riaditeľstvo spochybňuje návrh VB z dôvodu, že od zrušenia vyhlášky z roku 2014 už neexistuje právny základ na účely prepočtu nočného pracovného času na denný pracovný čas a že vyhláška z roku 2007 sa nevzťahuje na úradníkov ministerstva vnútra.

19 Vnútroštátny súd, odkazom na tvrdenia žalovaného, uvádza, že podľa § 187 ods. 1 zákona o ministerstve vnútra je bežný pracovný čas úradníkov tohto ministerstva osem hodín denne, vrátane prípadu, keď sa práca vykonáva v noci.

20 Tento súd zdôrazňuje, že tento „osobitný zákon“, ktorý sa uplatňuje na úradníkov ministerstva vnútra, neobsahuje žiadne výslovné ustanovenie určujúce bežnú dĺžku nočnej práce, ale stanovuje len časový úsek, ktorý treba považovať za nočnú prácu, teda obdobie od 22. hod. do 6. hod.

21 Uvedený súd sa však domnieva, že podľa § 188 ods. 2 zákona o ministerstve vnútra sa na úradníkov tohto ministerstva, ktorí pracujú od 22. hod. do 6. hod., musí vzťahovať ochrana stanovená v Zákonníku práce. Tento zákonník pritom stanovuje bežný pracovný čas, ktorý je kratší, pokiaľ ide o nočnú prácu, a ktorý nesmie presiahnuť sedem hodín.

22 Ten istý súd zdôrazňuje, že § 187 ods. 3 zákona o ministerstve vnútra nestanovuje, že bežná dĺžka nočnej práce je osem hodín, ale stanovuje len, že v prípade práce na zmeny, ako je to v prejednávanej veci, je možné pracovať v noci medzi 22. hod. a 6. hod. Domnieva sa, že bežná dĺžka nočnej práce úradníkov ministerstva vnútra má byť sedem hodín, aby sa s týmito zamestnancami nezaobchádzalo menej priaznivo ako s ostatnými pracovníkmi vo verejnom a súkromnom sektore.

23 Za týchto podmienok Rajonen săd Lukovit (Okresný súd Lukovit) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Vyžaduje si účinná ochrana podľa článku 12 písm. a) smernice 2003/88, aby bola bežná dĺžka nočnej práce policajta alebo príslušníkov hasičského zboru kratšia ako stanovená bežná dĺžka dennej práce?

2. Vyžaduje si zásada rovnosti zaobchádzania zakotvená v článkoch 20 a 31 [Charty], aby sa bežná dĺžka nočnej práce upravená vo vnútroštátnych právnych predpisoch v súvislosti s pracovníkmi v súkromnom sektore v trvaní siedmich hodín vzťahovala aj na pracovníkov verejného sektora, vrátane policajtov a príslušníkov hasičského zboru?

3. Možno cieľ uvedený v odôvodnení 8 smernice 2003/88, ktorý spočíva v obmedzení dĺžky nočnej práce, dosiahnuť účinne len vtedy, ak vnútroštátne právo výslovne upravuje bežnú dĺžku nočnej práce, a to vrátane nočnej práce pracovníkov vo verejnom sektore?“

O konaní na Súdnom dvore

24 Vnútroštátny súd navrhol, aby bola vec prejednaná v naliehavom prejudiciálnom konaní upravenom v článku 23a Štatútu Súdneho dvora Európskej únie a v článku 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

25 Dňa 9. júla 2020 Súdny dvor na návrh sudkyne spravodajkyne a po vypočutí generálneho advokáta rozhodol, že tomuto návrhu nemožno vyhovieť.

O návrhu na začatie prejudiciálneho konania

O prípustnosti

26 Na úvod treba uviesť, že Európska komisia bez toho, aby formálne vzniesla námietku neprípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania, má v tejto súvislosti výhrady, pričom tvrdí, že spor vo veci samej sa priamo netýka otázky, či bola smernica 2003/88 správne prebratá do bulharského práva.

27 Spor vo veci samej sa týka určenia počtu hodín práce nadčas, ktoré žalobca vo veci samej vykonával v noci nad rámec bežného nočného pracovného času stanoveného pre súkromný sektor v Bulharsku, na účely stanovenia výšky odmeny dotknutej osoby a vyplatenia zodpovedajúcej sumy. Ako pritom uvádza samotná Komisia, smernica 2003/88 sa netýka odmeňovania pracovníkov.

28 Súdny dvor totiž rozhodol, že smernica 2003/88 založená na článku 153 ods. 2 ZFEÚ sa obmedzuje na úpravu určitých aspektov organizácie pracovného času s cieľom zaručiť bezpečnosť a ochranu zdravia zamestnancov a podľa ods. 5 tohto článku sa neuplatňuje na aspekty týkajúce sa odmeňovania pracovníkov, s výnimkou osobitnej okolnosti uvedenej v článku 7 ods. 1 tejto smernice týkajúcej sa platenej dovolenky za kalendárny rok. V dôsledku toho sa v zásade neuplatňuje na odmeňovanie pracovníkov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. apríla 2020, Készenléti Rendendőrség, C-211/19, EU:C:2020:344, bod 23).

29 Súdny dvor však rozhodol, že samotná skutočnosť, že spor vo veci samej sa týka odmeny, neznamená, že návrh na začatie prejudiciálneho konania, pokiaľ ide o otázky týkajúce sa výkladu ustanovení smernice 2003/88, je neprípustný (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. februára 2018, Matzak, C-518/15, EU:C:2018:82, body 25 a 26).

30 Navyše Súdny dvor tiež rozhodol, že výnimku stanovenú v článku 153 ods. 5 ZFEÚ je potrebné chápať tak, že sa vzťahuje na opatrenia, ktoré by, tak ako zjednotenie všetkých alebo niektorých častí tvoriacich mzdy a/alebo ich úrovne v členských štátoch alebo zavedenie minimálnej mzdy, viedli k priamemu zasahovaniu práva Únie do určovaní odmien v Únii. Uvedenú výnimku však nie je možné rozšíriť na každú otázku akokoľvek súvisiacu s odmenou, keďže by tým bola v značnom rozsahu narušená podstata niektorých oblastí uvedených v článku 153 ods. 1 ZFEÚ (rozsudok z 19. júna 2014, Specht a i., C-501/12 až C-506/12, C-540/12 a C-541/12, EU:C:2014:2005, bod 33, ako aj citovaná judikatúra).

31 V prejednávanej veci sa prejudiciálne otázky netýkajú výšky odmeny, ale podmienok týkajúcich sa organizácie, rozvrhnutia nočného pracovného času a jeho účtovania, ako aj náhrady za prácu vykonávanú mimo bežných hodín služby.

32 V dôsledku toho je potrebné odpovedať na položené otázky.

O veci samej

O prvej a tretej otázke

33 Na úvod treba uviesť, že podľa ustálenej judikatúry s cieľom poskytnúť súdu, ktorý položil prejudiciálnu otázku, užitočnú odpoveď, môže Súdny dvor vziať do úvahy aj ustanovenia práva Únie, o ktoré sa vnútroštátny súd vo svojej otázke neopieral (rozsudok z 25. apríla 2013, Jyske Bank Gibraltar, C-212/11, EU:C:2013:270, bod 38 a citovaná judikatúra).

34 Hoci sa v prejednávanej veci tretia otázka vnútroštátneho súdu týka odôvodnenia 8 smernice 2003/88, treba pripomenúť, že aj keď odôvodnenia tvoria neoddeliteľnú súčasť tejto smernice a stanovujú ciele, ktoré sleduje, nie sú samy osebe záväzné. Naopak, ustanovenia článku 8 tejto smernice sa týkajú nočnej práce. Okrem toho, ako uviedol generálny advokát v bode 30 svojich návrhov, riešenie sporu vo veci samej závisí podľa vnútroštátneho súdu od výkladu, aký Súdny dvor poskytne v súvislosti s výrazom „dĺžka nočnej práce“ v zmysle tohto článku 8.

35 Za týchto podmienok je na účely poskytnutia užitočnej odpovede vnútroštátnemu súdu potrebné chápať prvú a tretiu otázku, ktoré treba preskúmať spoločne tak, že sa v podstate týkajú toho, či sa článok 8 a článok 12 písm. a) smernice 2003/88 majú vykladať v tom zmysle, že ukladajú povinnosť prijať vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá stanovuje, aby bola bežná dĺžka nočnej práce pre pracovníkov vo verejnom sektore, akými sú policajti a hasiči, pre týchto pracovníkov kratšia ako ich bežná dĺžka dennej práce.

36 Ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, žalobca vo veci samej sa domnieva, že vzhľadom na neexistenciu akéhokoľvek pravidla týkajúceho sa prepočtu nočného pracovného času na denný pracovný čas v zákone o ministerstve vnútra a v regulačných aktoch nižšej právnej sily, ktoré boli účinné v predmetnom období, je potrebné uplatniť príslušné ustanovenia vyhlášky z roku 2007.

37 Treba pripomenúť, že smernica 2003/88 stanovuje na základe svojho článku 1 ods. 1 minimálne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia pre organizáciu pracovného času a vzťahuje sa okrem iného na určité aspekty nočnej práce, práce na zmeny a rozvrhnutie práce.

38 Právo každého pracovníka na obmedzenie maximálneho pracovného času a na čas najmä denného odpočinku je nielen pravidlom sociálneho práva Únie, ktoré má osobitný význam, ale je tiež výslovne zakotvené v článku 31 ods. 2 Charty, ktorej článok 6 ods. 1 ZEÚ priznáva rovnakú právnu hodnotu ako Zmluvám (rozsudok zo 17. marca 2021, Academia de Studii Economice din Bucureşti, C-585/19, EU:C:2021:210, bod 36 a citovaná judikatúra).

39 Ustanovenia smernice 2003/88, najmä jej články 8 a 12, spresňujú toto základné právo a majú sa teda vykladať s prihliadnutím na toto právo (rozsudok zo 17. marca 2021, Academia de Studii Economice din Bucureşti, C-585/19, EU:C:2021:210, bod 37).

40 Po tomto pripomenutí z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že na účely výkladu ustanovenia práva Únie je potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (rozsudok z 11. júna 2020, CHEP Equipment Pooling, C-242/19, EU:C:2020:466, bod 32 a citovaná judikatúra).

41 V tejto súvislosti treba v prvom rade uviesť, že minimálne požiadavky týkajúce sa bežnej dĺžky nočnej práce sú stanovené v článku 8 písm. a) tejto smernice, ktorý stanovuje, že členské štáty prijmú opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby bežný pracovný čas pracovníkov v noci nepresiahol v priemere osem hodín v každom období 24 hodín. Článok 8 písm. b) tejto smernice spresňuje, že pracovníci v noci, ktorých práca je spojená s osobitnými rizikami alebo ťažkou fyzickou alebo duševnou námahou, nepracujú viac ako osem hodín v ktorejkoľvek dobe 24 hodín, počas ktorej vykonávajú nočnú prácu.

42 Podľa článku 12 písm. a) smernice 2003/88 členské štáty prijmú nevyhnutné opatrenia zabezpečujúce, že pracovníkom v noci a pracovníkom na zmeny je poskytnutá ochrana bezpečnosti a zdravia pri práci primeraná povahe ich práce.

43 V druhom rade, ako je pripomenuté v bode 39 tohto rozsudku, stanovením práva každého pracovníka na obmedzenie maximálneho pracovného času, ako aj na doby denného a týždenného odpočinku, táto smernica spresňuje základné právo, ktoré je výslovne zakotvené v článku 31 ods. 2 Charty, a preto sa má vykladať v súlade s týmto článkom 31 ods. 2 Ustanovenia tejto smernice nemožno preto vykladať reštriktívne v neprospech práv, ktoré pracovníkovi vyplývajú z tejto smernice (rozsudok z 11. novembra 2021, Dublin City Council, C-214/20, EU:C:2021:909, bod 37 a citovaná judikatúra).

44 V treťom rade, pokiaľ ide konkrétne o nočnú prácu, odôvodnenie 7 uvedenej smernice zohľadňuje riziká spojené s týmto obdobím činnosti. Okrem toho odôvodnenia 8 a 10 tej istej smernice zdôrazňujú potenciálne škodlivé dôsledky nočnej práce a potrebu obmedziť jej trvanie, aby sa zabezpečila zvýšená úroveň ochrany v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov.

45 Podľa článku 2 ods. 3 smernice 2003/88 je tak „nočný čas“ akýkoľvek čas, ale nie kratší ako sedem hodín, definovaný vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktorý v každom prípade musí zahŕňať dobu medzi 24.00 hod. a 5.00 hod.

46 V súlade s článkom 2 ods. 4 tejto smernice je „pracovník v noci“ na jednej strane akýkoľvek pracovník, ktorý v priebehu nočného času pracuje najmenej tri hodiny svojho normálneho pracovného času, a na druhej strane akýkoľvek pracovník, ktorý pravdepodobne odpracuje v „nočnom čase“ podiel zo svojho ročného pracovného času podľa definície vo vnútroštátnych právnych predpisoch, po konzultácii so sociálnymi partnermi alebo kolektívnymi zmluvami, alebo dohodami uzavretými medzi sociálnymi partnermi na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni.

47 Z vyššie uvedeného vyplýva, že smernica 2003/88 stanovuje spoločné minimálne požiadavky, ktoré zahŕňajú dodatočnú ochranu pre pracovníkov v noci.

48 Článok 8 tejto smernice teda stanovuje maximálnu dĺžku nočnej práce. Povinnosť stanovená v článku 12 písm. a) uvedenej smernice prijať nevyhnutné opatrenia zabezpečujúce, že pracovníkom v noci a pracovníkom na zmeny je poskytnutá ochrana bezpečnosti a zdravia pri práci primeraná povahe ich práce, ponecháva určitú mieru voľnej úvahy členským štátom, pokiaľ ide o primerané opatrenia, ktoré sa majú vykonať (pozri v tomto zmysle rozsudky z 24. januára 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, body 35 a 48, ako aj z 11. apríla 2019, Syndicat des cadres de la sécurité intérieure, C-254/18, EU:C:2019:318, body 23 a 35).

49 Je preto potrebné konštatovať, podobne ako uviedol generálny advokát v bode 66 svojich návrhov, že v žiadnom ustanovení tejto smernice sa nenachádza údaj o rozdiele alebo pomere medzi bežnou dĺžkou nočnej práce a bežnou dĺžkou dennej práce. Prvá dĺžka môže byť teda v zásade stanovená nezávisle od druhej.

50 Treba preto konštatovať, že smernica 2003/88 neukladá povinnosť prijať opatrenia stanovujúce rozdiel medzi bežnou dĺžkou nočnej práce a bežnou dĺžkou dennej práce. V dôsledku toho táto smernica neukladá povinnosť prijať osobitné ustanovenie konkrétne upravujúce bežnú a maximálnu dĺžku nočnej práce pod podmienkou, že táto dĺžka je obmedzená v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z článku 8 uvedenej smernice.

51 Vzhľadom na to treba zdôrazniť, že povinnosť pripomenutá v bode 48 tohto rozsudku musí byť vykonaná tak, aby sa dosiahli ciele ochrany stanovené samotnou smernicou. Členské štáty musia najmä zabezpečiť dodržiavanie zásad ochrany bezpečnosti a zdravia pracovníkov pri určovaní úrovne potrebnej ochrany v oblasti zdravia a bezpečnosti pracovníkov v noci. Musia preto dbať na to, aby sa na pracovníkov v noci vzťahovali iné ochranné opatrenia v oblasti pracovného času, mzdy, náhrad alebo podobných výhod, ktoré umožňujú nahradiť osobitnú náročnosť spojenú s týmto druhom práce, zdôraznenú najmä smernicou 2003/88, a teda uznať povahu nočnej práce.

52 V tejto súvislosti treba konštatovať, že úlohy vykonávané v noci môžu byť odlišné z hľadiska ťažkostí a stresu, čo môže vyžadovať vykonanie osobitnej organizácie pre určitých pracovníkov s cieľom zabezpečiť ochranu ich zdravia a bezpečnosti. V prejednávanej veci by úlohy, ktoré v noci vykonávajú hasiči a policajti, mohli odôvodniť vykonanie takejto osobitnej organizácie. Vnútroštátny súd totiž uvádza, že z osobitných a mimoriadne významných funkcií týchto pracovníkov vo verejnom sektore vyplýva, že sa na nich vzťahujú viaceré dodatočné požiadavky a povinnosti, ako je napríklad dĺžka pohotovostnej služby až do 24 hodín, alebo osobitné povinnosti v núdzových situáciách.

53 Vzhľadom na čo najväčšiu náročnosť nočnej práce v porovnaní s dennou prácou môže preto skrátenie bežnej dĺžky nočnej práce v porovnaní s bežnou dĺžkou dennej práce predstavovať vhodné riešenie na zabezpečenie ochrany zdravia a bezpečnosti dotknutých pracovníkov, aj keď to nie je jediným možným riešením. Podľa povahy danej činnosti by poskytnutie napríklad dodatočnej doby odpočinku alebo pracovného voľna mohlo taktiež prispieť k ochrane zdravia a bezpečnosti týchto pracovníkov.

54 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že z odôvodnenia 6 smernice 2003/88 vyplýva, že treba prihliadať na zásady MOP s ohľadom na organizáciu pracovného času, najmä pokiaľ ide o nočnú prácu, a že podľa článku 8 Dohovoru MOP č. 171 náhrady priznané nočným pracovníkom, ak ide o pracovný čas, mzdu a podobné výhody, zohľadnia povahu nočnej práce. Toto ustanovenie tak potvrdzuje, že opatrenia, ktoré sú členské štáty povinné prijať v súlade s článkom 12 písm. a) tejto smernice, sa nemusia výslovne týkať dĺžky nočnej práce.

55 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na prvú a tretiu otázku odpovedať tak, že článok 8 a článok 12 písm. a) smernice 2003/88 sa majú vykladať v tom zmysle, že neukladajú povinnosť prijať vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá stanovuje, aby bola bežná dĺžka nočnej práce pre pracovníkov vo verejnom sektore, akými sú policajti a hasiči, pre týchto pracovníkov kratšia ako ich bežná dĺžka dennej práce. Na takýchto pracovníkov sa v každom prípade musia vzťahovať iné ochranné opatrenia v oblasti pracovného času, mzdy, náhrad alebo podobných výhod, ktoré umožňujú nahradiť osobitnú náročnosť spojenú s nočnou prácou, ktorú vykonávajú.

O druhej otázke

56 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má smernica 2003/88 v spojení s článkami 20 a 31 Charty vykladať v tom zmysle, že vyžaduje, aby sa bežná dĺžka nočnej práce, ktorú právne predpisy členského štátu stanovili pre pracovníkov v súkromnom sektore na sedem hodín, vzťahovala na pracovníkov vo verejnom sektore, akými sú policajti a hasiči.

57 Podľa článku 20 Charty „pred zákonom sú si všetci rovní“.

58 Súdny dvor rozhodol, že zásada rovnosti zaobchádzania zakotvená v článkoch 20 a 21 Charty je všeobecnou zásadou práva Únie, ktorá vyžaduje, aby sa v porovnateľných situáciách nepostupovalo rozdielne a v rozdielnych situáciách rovnako, ak takýto postup nie je objektívne odôvodnený. Rozdiel v zaobchádzaní je odôvodnený, ak je založený na objektívnom a primeranom kritériu, to znamená, ak je v súlade s právne prípustným cieľom sledovaným dotknutou právnou úpravou a tento rozdiel je primeraný cieľu, ktorý dotknuté zaobchádzanie sleduje (rozsudok z 9. marca 2017, Milkova, C-406/15, EU:C:2017:198, bod 55 a citovaná judikatúra).

59 Článok 31 ods. 1 Charty stanovuje, že „každý pracovník má právo na pracovné podmienky, ktoré zohľadňujú jeho zdravie, bezpečnosť a dôstojnosť“ a článok 31 ods. 2 tejto Charty spresňuje, že „každý pracovník má právo na stanovenie najvyššej prípustnej dĺžky pracovného času, denný a týždenný odpočinok, ako aj každoročnú platenú dovolenku“.

60 Treba pripomenúť, že pôsobnosť Charty je, pokiaľ ide o konanie členských štátov, vymedzená v jej článku 51 ods. 1, podľa ktorého sú ustanovenia Charty určené pre inštitúcie Únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie, a podľa ustálenej judikatúry pojem „vykonanie práva Únie“ v zmysle uvedeného ustanovenia predpokladá existenciu súvisu medzi aktom práva Únie a dotknutým vnútroštátnym opatrením, ktorý presahuje podobnosť dotknutých oblastí alebo nepriame vplyvy jednej oblasti na inú, vzhľadom na kritériá posúdenia vymedzené Súdnym dvorom (rozsudok z 22. apríla 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, bod 37 a citovaná judikatúra).

61 V tejto súvislosti treba na jednej strane uviesť, že § 140 ods. 1 Zákonníka práce stanovuje, že bežná dĺžka nočnej práce v týždni s 5 pracovnými dňami je sedem hodín. Ako zdôrazňuje vnútroštátny súd, toto ustanovenie sa uplatňuje na pracovníkov v súkromnom sektore.

62 Na druhej strane podľa § 187 ods. 3 zákona o ministerstve vnútra v prípade práce na zmeny možno nočnú prácu vykonávať od 22. hod. do 6. hod., priemerná pracovná doba úradníkov tohto ministerstva však nesmie presiahnuť 8 hodín za obdobie 24 hodín.

63 Tieto ustanovenia spresňujú podmienky práce uplatniteľné na nočnú prácu, ktoré sa týkajú bezpečnosti a zdravia, a najmä obmedzenia dĺžky nočnej práce. Takéto ustanovenia predstavujú vykonanie tejto smernice, a preto patria do pôsobnosti práva Únie.

64 Vnútroštátny súd sa domnieva, že relevantná vnútroštátna právna úprava zavádza režim uplatniteľný na pracovníkov v súkromnom sektore, ktorý je priaznivejší než režim uplatniteľný na pracovníkov vo verejnom sektore, najmä na úradníkov ministerstva vnútra. Uvádza tiež, že neexistencia osobitného ustanovenia, ktoré by upravovalo bežnú a maximálnu dĺžku nočnej

práce týchto zamestnancov, ktorí sú príslušníkmi policajného a hasičského zboru, by viedla k diskriminácii týchto posledných uvedených osôb vo vzťahu k zmluvným zamestnancom tohto ministerstva.

65 V tejto súvislosti treba uviesť, že Súdny dvor rozhodol, že rozdielne zaobchádzanie založené na služobnej alebo zmluvnej povahe pracovnoprávneho vzťahu možno v zásade posudzovať z hľadiska zásady rovnosti zaobchádzania, ktorá predstavuje všeobecnú zásadu práva Únie zakotvenú v článkoch 20 a 21 Charty (rozsudok z 22. januára 2020, Baldonedo Martín, C-177/18, EU:C:2020:26, bod 56 a citovaná judikatúra).

66 Treba preto preskúmať, či sa má smernica 2003/88, vzhľadom na články 20 a 31 Charty, vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby sa na niektorých pracovníkov vo verejnom sektore, najmä na úradníkov ministerstva vnútra, vrátane policajtov a hasičov, ktorých bežná dĺžka nočnej práce môže dosiahnuť osem hodín, vzťahoval priaznivejší režim všeobecného práva uplatniteľný na pracovníkov v súkromnom sektore, v rámci ktorého je bežná dĺžka nočnej práce stanovená na sedem hodín.

67 Pokiaľ ide o požiadavku týkajúcu sa porovnateľnosti predmetných situácií na účely určenia existencie porušenia zásady rovnosti zaobchádzania, Súdny dvor najprv spresnil, že táto porovnateľnosť sa musí posudzovať nie globálne a abstraktne, ale špecificky a konkrétne so zreteľom na všetky skutočnosti, ktoré ich charakterizujú, ako aj vzhľadom na predmet a cieľ vnútroštátnej právnej úpravy, ktorý zavádza dotknutý rozdiel, a prípadne aj na zásady a ciele oblasti, do ktorej táto právna úprava patrí [rozsudok z 26. júna 2018, MB (Zmena pohlavia a starobný dôchodok), C-451/16, EU:C:2018:492, bod 42, ako aj citovaná judikatúra].

68 V prejednávanej veci z údajov uvedených v návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že cieľom vnútroštátnej právnej úpravy, o ktorú ide vo veci samej, je zúčtovanie nočného pracovného času pre konkrétne pracovné miesto. Spor vo veci samej sa konkrétne týka neexistencie osobitného ustanovenia upravujúceho bežnú a maximálnu dĺžku nočnej práce, ako aj prepočtu nočného pracovného času na denný pracovný čas, a to prostredníctvom multiplikačného koeficientu.

69 Zdá sa teda, že vnútroštátne právo na jednej strane vylučuje úradníkov ministerstva vnútra, akými sú policajti a hasiči, zo všeobecného režimu, ktorý stanovuje obmedzenie bežnej dĺžky nočnej práce na sedem hodín, a na druhej strane nepriznáva týmto úradníkom nárok na prepočítanie nočného pracovného času na denný pracovný čas.

70 Prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorý je jediný príslušný na posúdenie skutkových okolností, aby vykonal potrebné overenia jednak na identifikovanie kategórií relevantných pracovníkov, a jednak na určenie, či je požiadavka týkajúca sa porovnateľnosti predmetných situácií splnená (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. júna 2018, Montero Mateos, C-677/16, EU:C:2018:393, bod 52).

71 Súdny dvor prejednávajúci návrh na začatie prejudiciálneho konania je však oprávnený so zreteľom na skutočnosti uvedené v spise, ktorým disponuje, poskytnúť vysvetlenia s cieľom usmerniť vnútroštátny súd pri rozhodovaní o spore vo veci samej (rozsudok z 29. októbra 2020, Veselības ministrija, C-243/19, EU:C:2020:872, bod 38 a citovaná judikatúra).

72 Ako vyplýva z judikatúry pripomenutej v bode 67 tohto rozsudku, tomuto súdu prináleží určiť, na ktorú kategóriu pracovníkov sa vzťahuje režim všeobecného práva stanovený v § 140 Zákonníka práce a ktorá iná kategória je z neho vylúčená. Ďalej bude potrebné skúmať, či o tomto vylúčení rozhodol vnútroštátny zákonodarca najmä vzhľadom na objektívne vlastnosti úloh vykonávaných pracovníkmi tejto poslednej uvedenej kategórie. Zdá sa totiž, že v prejednávanej veci vnútroštátny súd analyzuje abstraktné kategórie pracovníkov, ako je kategória pracovníkov vo verejnom sektore, pričom uvádza príklad konkrétnej kategórie úradníkov ministerstva vnútra, najmä policajtov a hasičov, a kategórie pracovníkov v súkromnom sektore, pričom neposkytuje informácie, ktoré by umožnili identifikovať konkrétne kategórie osôb nachádzajúcich sa v porovnateľných situáciách a porovnať ich špecifickým a konkrétnym spôsobom, a to aj pokiaľ ide o podmienky nočnej práce uplatniteľné pre pracovníkov každej z týchto kategórií. V návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa totiž nenachádza žiadna takáto informácia.

73 Pokiaľ ide o odôvodnenie prípadného rozdielneho zaobchádzania, treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry je rozdiel v zaobchádzaní odôvodnený, ak je založený na objektívnom a primeranom kritériu, to znamená, ak je v súlade s právne prípustným cieľom sledovaným predmetnou právnou úpravou a tento rozdiel je primeraný cieľu, ktorý dotknuté zaobchádzanie sleduje (rozsudok z 29. októbra 2020, Veselības ministrija, C-243/19, EU:C:2020:872, bod 37 a citovaná judikatúra).

74 V tejto súvislosti z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že skutočnosť, že vo vyhláškach č. 8121z-592 a 8121z-776 chýba mechanizmus prepočtu nočného pracovného času na denný pracovný čas, o ktorý ide vo veci samej, je odôvodnený právnymi a ekonomickými dôvodmi.

75 Na jednej strane podľa § 187 ods. 1 a 3 zákona o ministerstve vnútra je bežná dĺžka práce rovnaká pre dennú aj nočnú prácu, takže pomer medzi bežnou dĺžkou dennej práce a bežnou dĺžkou nočnej práce sa rovná jednej a žiadny prepočet nie je potrebný.

76 S výhradou overení, ktoré prináleží vykonať vnútroštátnemu súdu, sa však nezdá, že by takáto argumentácia zodpovedala právne prípustnému cieľu, ktorý by mohol odôvodniť rozdielne zaobchádzanie, o ktoré ide vo veci samej.

77 Na druhej strane predĺženie takéhoto mechanizmu prepočítania by si vyžadovalo značné dodatočné finančné prostriedky.

78 Túto argumentáciu však nemožno prijať. Hoci totiž právo Únie nebráni členským štátom zohľadniť rozpočtové hľadisko popri úvahách politickej, sociálnej alebo demografickej povahy a ovplyvniť povahu alebo rozsah opatrení, ktoré chcú prijať, takéto úvahy nemôžu samy osebe predstavovať cieľ všeobecného záujmu.

79 Treba pripomenúť, že rozdielne zaobchádzanie zavedené ustanoveniami vnútroštátneho práva v oblasti nočnej práce s rôznymi kategóriami pracovníkov, ktorí sa nachádzajú v porovnateľných situáciách, by bolo, pokiaľ nie je založené na takomto objektívnom a primeranom kritériu, nezlučiteľné s právom Únie a prípadne by vnútroštátnemu súdu ukladalo povinnosť vykladať vnútroštátne právo s čo najväčším možným ohľadom na znenie a účel dotknutého ustanovenia primárneho práva, pričom zohľadní vnútroštátne právo ako celok a uplatní výkladové metódy, ktoré toto právo uznáva, s cieľom zaručiť plnú účinnosť tohto ustanovenia a dospieť k riešeniu, ktoré je v súlade s účelom sledovaným týmto ustanovením (rozsudok zo 6. októbra 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, bod 71 a citovaná judikatúra).

80 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy treba na druhú otázku odpovedať tak, že články 20 a 31 Charty sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia tomu, aby sa bežná dĺžka nočnej práce, ktorú právne predpisy členského štátu stanovili pre pracovníkov v súkromnom sektore na sedem hodín, nevzťahovala na pracovníkov vo verejnom sektore, vrátane policajtov a hasičov, ak je takýto rozdiel v zaobchádzaní založený na objektívnom a primeranom kritériu, to znamená, ak je v súlade s právne prípustným cieľom sledovaným uvedenými právnymi predpismi a je primeraný tomuto cieľu.

O trovách

81 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 8 a článok 12 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času sa majú vykladať v tom zmysle, že neukladajú povinnosť prijať vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá stanovuje, aby bola bežná dĺžka nočnej práce pre pracovníkov vo verejnom sektore, akými sú policajti a hasiči, pre týchto pracovníkov kratšia ako ich bežná dĺžka dennej práce. Na takýchto pracovníkov sa v každom prípade musia vzťahovať iné ochranné opatrenia v oblasti pracovného času, mzdy, náhrad alebo podobných výhod, ktoré umožňujú nahradiť osobitnú náročnosť spojenú s nočnou prácou, ktorú vykonávajú.**

2. **Články 20 a 31 Charty základných práv Európskej únie sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia tomu, aby sa bežná dĺžka nočnej práce, ktorú právne predpisy členského štátu stanovili pre pracovníkov v súkromnom sektore na sedem hodín, nevzťahovala na pracovníkov vo verejnom sektore, vrátane policajtov a hasičov, ak je takýto rozdiel v zaobchádzaní založený na objektívnom a primeranom kritériu, to znamená, ak je v súlade s právne prípustným cieľom sledovaným uvedenými právnymi predpismi a je primeraný tomuto cieľu.**

Podpisy